

Efter dommedag

Af [JAKOB ISAK NIELSEN](#)

Terminator-sagaen har fået endnu et kapitel. *Terminator Salvation* foregår i et post-apokalyptisk *wasteland* forårsaget af atombombesprængningerne i slutningen af *Terminator: Rise of the Machines* (2003). Vi er i år 2018 – godt 14 år efter dommedag. Maskinerne har overtaget kloden, og menneskeheden er reduceret til små grupper af modstandskæmpere, som søger tilflugt i samfundets yderområder.

Terminator Salvation er ganske vist en *sequel*, men filmens instruktør, McG, har proklameret, at det skal være den første af tre nye Terminatorfilm, som skal revitalisere mytologien. Filmen adskiller sig også fra sine forgængere på en række markante punkter. Dette er den første Terminator-film, som ikke har Arnold Schwarzenegger i en ledende rolle (om end 'han' dukker op som en T-800 model i ét af filmens to komiske øjeblikke). For det andet henlagde de øvrige Terminatorfilm det meste af handlingen til tiden *før* verden gik af lave. I *Terminator Salvation* er virkeligheden, som vi kender den, en saga blot. Verden anno 2018 er øde, rusten, støvet, metallisk, olieret – en verden præget af maskinernes herredømme.

Filmens fjendebillede er i denne film ikke personaliseret i én markant Terminatorfigur, men er i stedet en ubestemmelig viral størrelse. Eller rettere: det almægtige computerprogram Skynet – militærets *artificial intelligence*-netværk, som militæret overgav sin skæbne til i slutningen af *Rise of the Machines*. Det havde frygtelige konsekvenser til følge, som karaktererne får at mærke i *Terminator Salvation*. Dermed løfter filmen endnu en pegefinger: Nu er der ikke blot en reprimande mod at genskabe mennesket i skikkelse af en robot, men også en formaning om, at vi overlader for mange livsvigtige funktioner til computere. Med en vis ret kan man kalde det en opdatering af historien til vor tid, men det er altså også en film, hvis teknologiforskrækkelse er mere entydig. Jovist har Terminatorfiguren alle dage været en frygtindgydende fjende, men særligt de første to film nærrede sig jo også ved *fascinationen* ved cyborgen. I *Terminator Salvation* dvæles der ikke i så høj grad ved det fysiske grænsefelt mellem væv/hud og maskine, ligesom cyborgens specifikke evner ikke tillægges den samme attraktionsværdi (fig. 2).

Hver Terminatorfilm har fokuseret på forskellige konstellationer. I *The Terminator* (1984) kommer parret i fokus - Sarah Connor (Linda Hamilton) og Kyle Reese (Mikael Biehn). I *Terminator 2 – Judgment Day* (1991) er det familien med Sarah Connor (Hamilton igen), sønnen John (Edward Furlong) og The Terminator (Arnold Schwarzenegger) som surrogatfaderen, der kæmper en brav kamp mod den nyeste T-1000 model (Robert Patrick). I *Terminator 3: Rise of the Machines* assisterer The Terminator (Schwarzenegger) det unge par John Connor (Nick Stahl) og Kate Brewster (Claire Danes), mens ærkefjenden er den forførende Terminatrix - eller T-X – spillet af Kristanna Loken.

Fig. 1. Marcus (Sam Worthington) vækkes til 'live' og ser for første gang det post-apokalyptiske landskab.

Fig. 2. I *Terminator Salvation* er der ikke én markant Terminator-antagonist, men bl. a. en hær af disse piratlignende dødningshoveder med onde røde øjne.

Terminator Salvation er i stedet en slags *buddy film*, hvor forholdet mellem John Connor (Christian Bale) og Marcus Wright (Sam Worthington) er i centrum (fig. 3). John Connor kæmper heltemodigt i menneskenes modstandskamp, men er endnu ikke dens leder. En kommandocentral med international besætning udstikker retningslinjer for slagets gang. Marcus Wright er den vigtigste nye figur i filmen. "Marcus, how are you?" er da også de første ord, man hører i filmen. Spørgeren er en anden ny figur i sagaen, 'den gale videnskabskvinde' Serena (Helene Bonham Carter). Marcus er en såkaldt *infiltrator*, der reelt set er en maskine, men i høj grad regner sig selv for menneske. Marcus indgik i Serenas forskning, men ligger i dvale indtil en operation ledet af Connor sætter ham fri.

Uden at Marcus og Connors veje krydses her antydes det altså fra begyndelsen, at deres skæbner er forbundne (fig. 4). Således sat fri i en gold verden han ikke genkender, møder Marcus naturligvis teenageren Kyle Reese – glimrende spillet af Anton Yelchin. Kyle Reese – som Terminatorfans sikkert ved – vil i 2029 blive sendt *tilbage i tiden* for at beskytte Sarah Connor. Han vil desuden få et barn med hende: John Connor! Tiden folder sig om sig selv, og det ville sikkert afføde en besynderlig ontologisk hovedpine, hvis filmen havde ladet hele scener udspille sig mellem en godt tredive år gammel John Connor og dennes ca. 16-årige far!

Filmene holder i længere tid Marcus' reelle sympatier skjult for os, men hans beskyttende gerninger over for Kyle, dennes følgesvend - en 9-årig stum pige (Jadagrace Berry) – samt kamppiloten Blair Williams (Moon Bloodgood) – giver tilskueren et vink med en vognstang. Senere vil også John Connor forstå, at Marcus er en nøgle i kampen mod terminatorerne.

En genkendelig virkelighed

Selv om tidsrejserne måske har udtjent deres tid, så formåede samtlige forgængere at spinde ganske morsomme scener over den tidsrejsende Schwarzeneggers møde med en *genkendelig virkelighed* – selv den ofte udskældte *Rise of the Machines* har en vidunderlig morsom og *camp'*et scene, hvor Schwarzeneggers nøgne Terminator er på tøjjagt i en bar, hvor det er "Girl's night only".

Tidsrejserne som sådan savner man måske ikke, men interaktionen mellem terminatorerne og 'almindelige mennesker' i 'vor egen tid' er desværre røget ud med badevandet. I stedet danner det dystopiske fremtidslandskab en ganske deprimerende ramme om fortællingen. Så hjælper det naturligvis ikke, at dette *wasteland* generelt er fantasiløst iscenesat – golde ørken- og kløftområder, slidt industri, masser af regnvej, røg og damp, sporadisk optrædende ildebrænde og de karakteristiske kaskader af ildgnister, som drysser ned fra diverse installationer.

Kvinderne

Terminatorfilmene har en tradition for at have markante kvinder i hovedrollerne – på såvel helte- som skurkesiden. Filmens pressemateriale bryster sig da også af at skrive sig ind i denne tradition. Ved nærmere eftersyn er filmens kvindelige figurer imidlertid reduceret til appendager, der først og fremmest giver betydning til de mænd, som de spiller op imod. Kriegerkvinden Blair Williams får ganske vist en del screentid sammen med Marcus Wright, men hendes dramaturgiske funktion er i sidste ende at få tilskueren – og resten af modstandsbevægelsen – til at indse, at Marcus' hjerte banker for den rette sag (fig. 5).

Den kræftsige videnskabskvinde Serena er drevet af at give mennesker som hende selv en ny chance. Hun bringer Marcus 'til live' som cyborg, men hendes forskning falder i hænderne på Skynet, som vil udnytte den til at infiltrere den menneskelige fjende og én gang for alle udrydde racen. Handlingsmæssigt er der rig mulighed for at tildele hende en markant rolle i filmen, men det er som om, at filmen ikke helt ved, hvad den vil bruge hende til. Hun optræder i enkelte centrale scener i filmen, men forbliver på mange måder en enigmatisk figur, som muligvis bliver udfoldet i en fremtidig Terminatorfilm.

Fig. 3. Denne plakat illustrerer ganske fint, hvorledes filmen stiller menneske (Connor) over for maskine (Marcus).

Fig. 4. Ud over kompositioner som disse, er der også to matchende kranbevægelser i filmen – først ned på Connor, dernæst Marcus - som visualiserer deres forbundenhed.

Fig. 5. Blair Williams (Moon Bloodgood).

Kate Brewster går igen fra *Rise of the Machines* – nu Kate Connor (Bryce Dallas Howard). Hun blev spillet af Claire Danes i *Rise of the Machines*, hvor hun havde en fyldig rolle. I *Salvation* dukker hun indimellem op som John Connors gravide kone, men er generelt i periferien af handlingen. Hendes rolle er så voldsomt reduceret, at den næsten ikke giver mening uden et kendskab til forhistorien - eller efterhistorien: det antydes, at Kate og hendes afkom skal videreføre slaget, hvis Connor dør i kamp. Bryce Dallas Howards bløde og feminine Kate er imidlertid ikke en kriger (fig. 6), og dette er ellers en film, hvor selv et stumt 9-årigt barn med brune øjne og store krøller kan nedlægge en Terminator på flere tons.

Krigsfilm

At Kate Connor synes malplaceret i filmen hænger sammen med, at *Terminator Salvation* i modsætning til forgængerne mere er en krigsfilm end en actionfilm. Vores helte kæmper ikke mod én cyborg, men mod en hær af fjender. Udover Terminatorrobotterne rummer Skynets kampstyrke naturligvis – som det traditionelle militær – en række forskellige *gadgets*: en motorcykel – mototerminator, en hydrobot der bevæger sig slangeagtigt i vand (fig. 7), Aerostat-kampfly og en 'harvester' (fig. 8), der minder om de blodsprøjtende maskiner i *War of the Worlds* (Steven Spielberg, 2005).

Modstandsbevægelsen i filmen tager konventionelt militærudstyr i anvendelse (fig. 9), og fjendens uhyrlighed gør det let for filmen at prædike kampmoral af den svulstige slags: kæmp indædt og opofrende uden at tilsidesætte din menneskelighed. Faktisk kan man godt sidde tilbage med en ubehagelig fornemmelse af, at filmen fungerer som et reklamefremstød over for nye rekrutter. Det er sandsynligvis én af de film, som har modtaget materiel støtte fra forsvarsministeriet og det amerikanske luftvåben – disse instanser var i hvert fald krediteret i filmens rulletekster.

Symptomlæsning kalder man den yndede øvelse at forstå en film som et symptom på tidens ånd. Således vil man sikkert kunne anskue *Terminator Salvation* som en patriotisk film, der indirekte bearbejder eller genrejser amerikanske soldaters ry – som i nogles øjne led et gevaldigt knæk oven på afsløringerne af tortur i Abu Ghraib-fængslet i Irak. Og så forlyder det sågar, at den femte Terminatorfilm muligvis skal indspilles i Mellemløsten (Jafaar 2008). Det bliver spændende at se, hvor mange samtidige politiske problemstillinger, man vil se bearbejdet i den film.

Filosofi eller racepolitik?

Med Connor og Wright som modpoler giver filmen sig selv en udmærket mulighed for at udforske grænsfeltet mellem menneske og maskine. På den ene side maskinen, som antager menneskelige træk og handlemåde. På den anden side mennesket, der i tiltagende grad tænker kalkulerende som maskinen – særligt nogle af John Connors overordnede i kommandocentralen står her for skud. Desværre forløser filmen ikke den problemstilling på en filosofisk tankevækkende måde. I patriotismens navn reduceres den potentielt spændende problemstilling til mondæne spørgsmål om "maskinen med et hjerte af guld", offervilje og det at få en ny chance.

Den religiøse metaforik har altid være en central del af cyborgmytologien – tænk på blot på titlerne *Terminator 2: Judgment Day* (Dommedag) og *Terminator Salvation* (Frelse). Til gengæld forplumres cyborgproblematikken noget af en racepolitisk subtekst, som lister sig ind i filmen - en politisk korrekt en af slagsen, naturligvis. Da det afsløres, at Marcus er halvt maskine, halvt menneske bliver hans hybriditet mødt med mistro og aggression. Halvt fordærvet efter at have trådt på en landmine får han således en geværkolbe i fjæset og smidt i fængsel, da John og co. opdager hans abnormalitet. Naturligvis er det den multietniske Blair Williams (Moon Bloodgood), der som den eneste har tillid til Marcus. Bloodgood er af sydkoreansk (moderen), irsk og hollandsk afstamning (faderen) (fig. 10).

Filmene synes at abonnere på synspunktet, at man skal komme hybriditeten i møde – det afgørende er ikke mand eller maskine (ej heller mand/kvinde, hvid/sort osv.), men 'hertets styrke'. Det er jo et sympatisk synspunkt, men overleveret i denne kvalmende metaforik bliver det ufrivilligt komisk. Hele filmens slutning – som jeg ikke skal afsløre her – ligger desværre i forlængelse af denne tankegang og bliver et decideret pinligt punktum på en film, der - sin krigsliderlighed

Fig. 6. Kate Connor (Bryce Dallas Howard) får et farvelkys.

Fig. 7. Her ses en hydrobot i færd med at give den arme soldat et såkaldt face hug.

Fig. 8. En 'harvester'.

Fig. 9. Connor afliver en Terminator.

Fig. 10. Williams' etnicitet afsløres ikke i filmen, men fremgår af hendes udseende.

Fig. 11. Intensiveret kontinuitet = klassisk kontinuitetsstil i intensiveret form: hurtigere klipping, flere nærbilleder, et mere bevægeligt kamera og større spænd mellem brændvidder. Sammenklippingen af indstillinger med meget varierende brændvidder ser man bl.a. i en scene, hvor Marcus skal reparere en bil.

til trods - i det mindste var en effektiv øvelse i intensiveret kontinuitet (fig. 11).

Gale Bale

Man forstår godt, hvorfor Christian Bale er castet som modstandsbevægelsens leder John Connor – han spiller her en rolle, der minder umiskendeligt meget om hans rolle som Quinn Abercromby i *Dragejægerne* (eng. *Reign of Fire*, 2002). Også i den film spiller Bale lederen af en tæt knyttet gruppe af overlevende i et post-apokalyptisk samfund, som skal kæmpe mod en fjende, hvis intelligens udvikler sig i truende hast. Og ligesom i *Dragejægerne* støder der en fremmed til, som han indledningsvist er skeptisk over for, men som han i sidste ende allierer sig med for at besejre den overmægtige fjende.

Er Bale den forkerte mand til denne film? Jovist kommer Bales skarpe ansigtstræk og hans performanceregister bedst til sin ret, når han spiller på (eller over) grænsen af det psykisk sygelige som i *American Psycho* (2000) og *The Machinist* (2004). Omvendt har Bale efterhånden demonstreret en vis alsidighed i fremragende film som *I'm Not There* (2007), *3:10 to Yuma* (2007) og *Batman Begins* (2005). Dybest set er der ikke meget at udsætte på Bales arbejde i filmen. Det er først og fremmest på instruktør- og manuskriptbasis, at *Terminator Salvation* fejler.

Alligevel er det paradoksalt, at Bales rolle i filmen måske vil huskes for et semi-psykopatisk udfald, som *ikke* optræder i filmen. Mange vil sikkert huske, at der for ca. 4 måneder siden dukkede en lydfile op, hvor Christian Bale går amok på en tekniker, som forstyrrede hans skuespil i en emotionelt ladet scene (fig. 12) Lydfilen stammer fra indspilningen af *Terminator Salvation*. Det skal indskydes, at det ikke er en 18-årig dreng, der henter kaffe, men faktisk filmens fotograf, Shane Hurlbut, som velsagtens må betragtes som den næstmest magtfulde person bag kameraet – efter instruktøren. I juni nummeret af *American Cinematographer* refererer redaktøren, Stephen Pizzello, til hændelsen: "a brief flurry of media attention was devoted to some of the creative interplay that occurred on-set" (Pizzello 2009, s. 8). Lyt engang til filen (se billedtekst fig. 12). Man kan mene, hvad man vil om Bales vredesudbrud, men at referere til hændelsen som "creative interplay" er stadig den mest underholdende oplevelse, jeg har haft med *Terminator Salvation*.

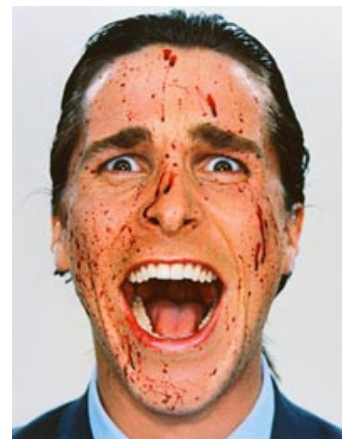

Fig. 12. [Bales udbrud](#) kan naturligvis høres på YouTube ligesom hans senere [undskyldning i en live radioudsendelse](#).

Fakta

Jafaar, Ali. "[Fifth Terminator film in the works](#)". *Variety*, 14. december 2008.

Pizzello, Stephen. "Editor's Note", *American Cinematographer* vol. 90, no. 6 (juni 2009): 8.

Witmer, Jon D.. "Back to the Future", *American Cinematographer* vol. 90, no. 6 (juni 2009): 40-6, 48, 50, 52-3.

 [Udskriv denne artikel](#)

 [Gem/åben denne artikel som PDF](#)

 [Gem/åben hele nummeret som PDF](#)